

Ávísanir á lyfseðilsskyld lyf á Íslandi 2009

Júní 2010

LANDLÆKNISEMBÆTTIÐ
Directorate of Health

Heilbrigðistölfraeðisvið

Ávísanir á lyfseðilsskyld lyf á Íslandi 2009

Í þessari skýrslu er farið yfir lyfjaávísanir lækna árið 2009. Upplýsingar um lyfjaávísanir eru fengnar úr lyfjagagnagrunni landlæknis sem geymir upplýsingar um ávísanir lyfja sem afgreidd eru á lyfsölustöðum.

Mælikvarðar

Í skýrslunni eru notaðir fjórir mismunandi mælikvarðar á lyfjaávísanir:

1. Fjöldi einstaklinga (eða hlutfall af heild) sem fengið hafa a.m.k. eina lyfjaávísun af ákveðnu lyfi.
2. Fjöldi nýrra notenda á hverja 1000 íbúa, þ. e. fjöldi þeirra sem fá ákveðið lyf en fengu ekki sama lyf árið áður.
3. Fjöldi lyfjaávísana á hverja 1000 íbúa.
4. Fjöldi „skilgreindra dagskammta“ lyfja (*Defined Daily Dosage – DDD*) sem er alþjóðlegur reiknaður mælikvarði á daglega lyfjanotkun ákveðins lyfs.

Uppruni gagna

Lyfjagagnagrunnur landlæknis inniheldur upplýsingar af lyfseðlum sem lækna ávísa til einstaklinga og afgreiddir eru í apótekum. Sala lyfja sem ekki eru lyfseðilsskyld kemur ekki fram í gagnagrunninum né heldur lyfjanotkun á sjúkrastofnunum. Þar sem innlögnum á sjúkrahús og hjúkrunarheimili fjölgar mjög með hækkandi aldri kemur stór hluti af lyfjanotkun elstu aldurshópa ekki fram sem lyfjaávísanir í apótekum. Tölur úr gagnagrunninum voru bornar saman við heildarsölutölur til þess að áætla hversu stór hluti lyfjanotkunar kemur fram í lyfjagagnagrunni landlæknis.

Upplýsingar um heildarfjölda einstaklinga sem notaðar eru í útreikningum eru fengnar frá Hagstofu Íslands (sjá www.hagstofa.is).

Flokkun lyfja

Lyf eru flokkuð í samræmi við ATC (*Anatomical-Therapeutic-Chemical Classification*), flokkunarkerfi Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar. ATC flokkunarkerfið skiptir lyfjum í 14 flokka (sjá töflu 2). Skráð lyf í hverjum lyfjaflokki á íslenskum markaði eru tilgreind í Sérlyfjaskrá sem hægt er að sjá á vef Lyfjastofnunar, sjá www.lyfjastofnun.is.

Samanburður milli landa

Í skýrslunni er lyfjanotkun landsmanna borin saman við notkun lyfja í Noregi. Noregur var valinn þar sem þar er rekinn lyfjagagnagrunnur sem er sambærilegur við lyfjagagnagrunn landlæknis og upplýsingar úr honum eru aðgengilegar á veraldarvefnum. Við samanburð á lyfjaávísunum milli landa ber að hafa í huga að mismunandi reglur gilda innan landanna um lyfjaávísanir til fólks á sjúkrastofnunum og hversu mikið hlutfall þeirrar notkunar kemur fram í lyfjagagnagrunnum yfir ávísuð lyf.

Ólafur B. Einarsson

Verkefnisstjóri

Tafla 1. Hlutfall lyfjanotkunar eftir kyni, 2003 - 2009

The ratio of prescriptions by gender in Iceland, 2003 - 2009

Prósentuhlutfall af þjóðinni sem fékk a.m.k. eina ávísun/ <i>The ratio of the population receiving one prescription</i>							
Kyn/gender	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bæði/both	72,0%	71,9%	73,8%	73,4%	73,7%	73,9%	73,3%
Karlar/males	65,3%	65,9%	67,6%	66,7%	67,0%	67,3%	66,6%
Konur/females	78,7%	78,0%	80,1%	80,3%	80,6%	80,8%	80,0%
Prósentuhlutfall af þjóðinni sem fékk a.m.k. þrjár ávísanir/ <i>The ratio of the population receiving at least three prescriptions</i>							
Bæði/both	49,9%	50,7%	51,7%	51,9%	52,5%	52,8%	52,3%
Karlar/males	41,0%	41,9%	43,2%	43,2%	43,8%	44,4%	43,9%
Konur/females	58,8%	59,5%	60,4%	60,8%	61,4%	61,5%	60,6%
Prósentuhlutfall af þjóðinni sem fékk a.m.k. fimm ávísanir/ <i>The ratio of the population receiving at least five prescriptions</i>							
Bæði/both	37,0%	38,3%	38,7%	39,3%	39,7%	40,0%	39,6%
Karlar/males	28,9%	29,9%	30,9%	31,2%	31,7%	32,2%	31,9%
Konur/females	45,2%	46,6%	46,6%	47,6%	48,2%	48,3%	47,4%

Ath Lyfjanotkun fólks á sjúkrahúsum og hjúkrunarheimilum kemur ekki fram í lyfjagagngrunninum.

Heimild: Lyfjagagngrunnur landlæknis, Hagstofa Íslands

Source: Icelandic Prescription Database, Statistics Iceland

Note: Prescriptions for people in hospitals and nursing homes are not included in the Icelandic Prescription Database

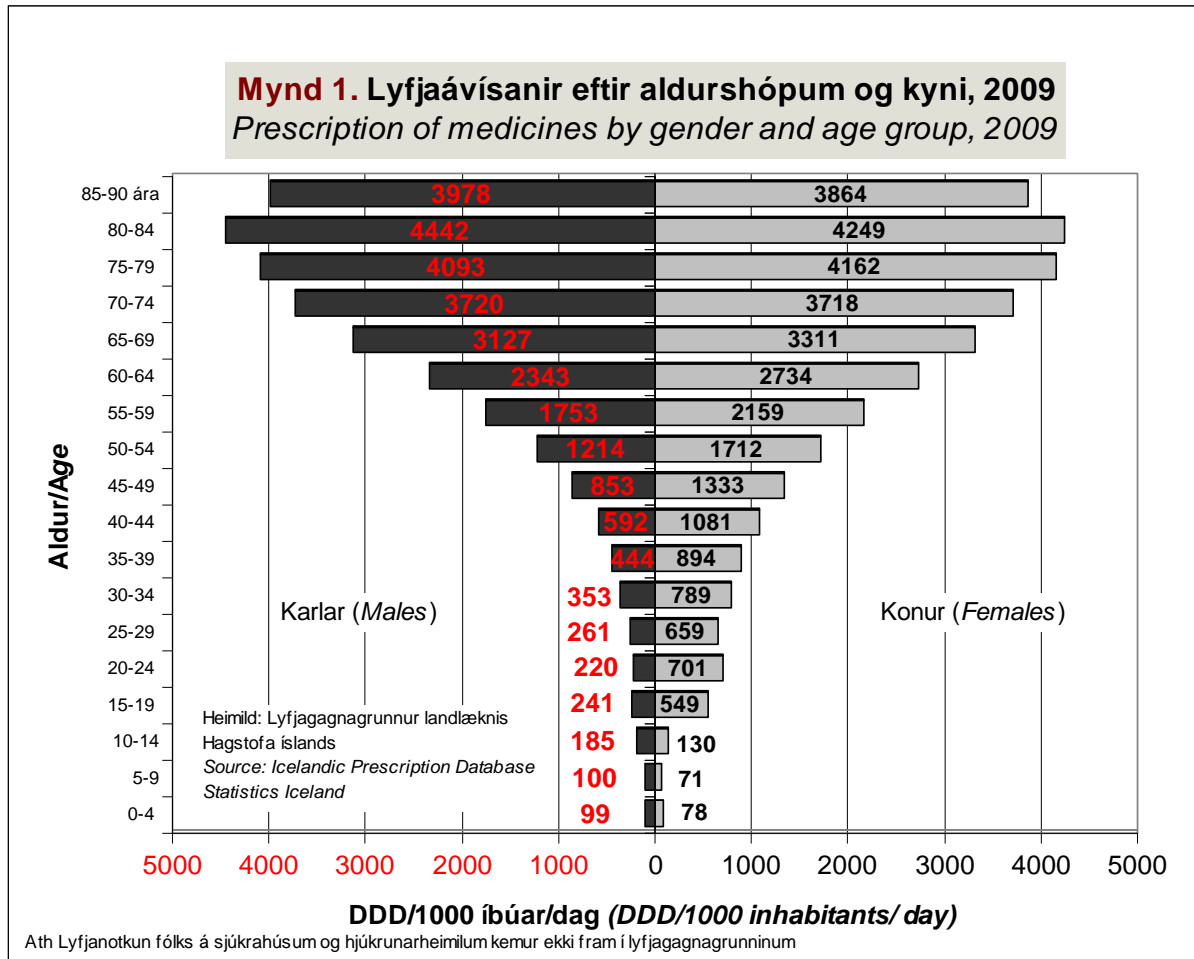
Tafla 2. Fjöldi ávísana og notenda eftir 12 ATC flokkum árið 2009 og breyting frá 2008

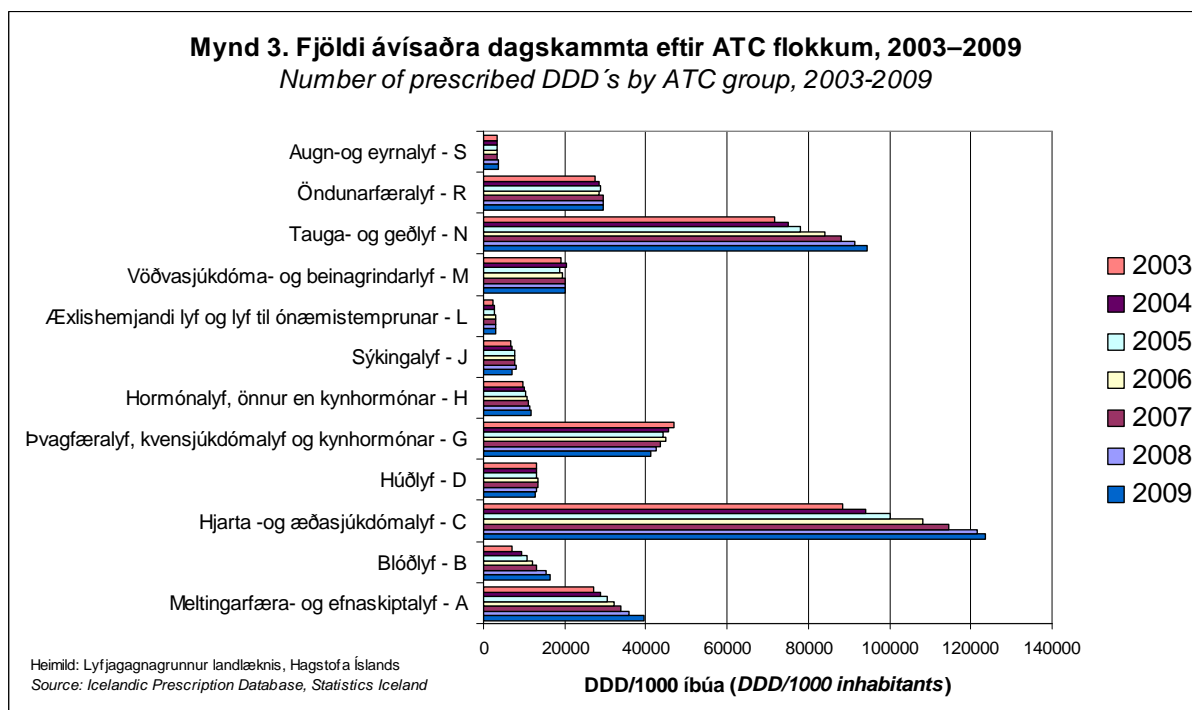
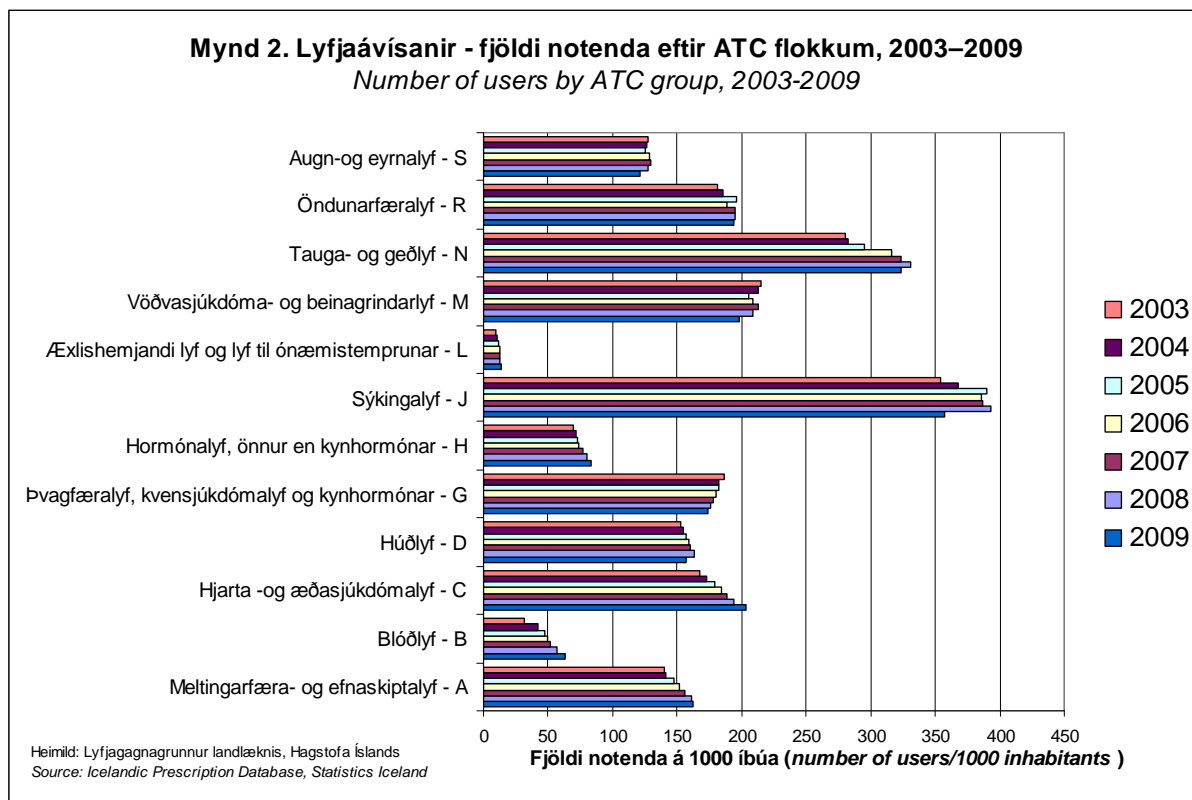
Number of prescriptions and users by 12 ATC groups in 2009 and change from 2008

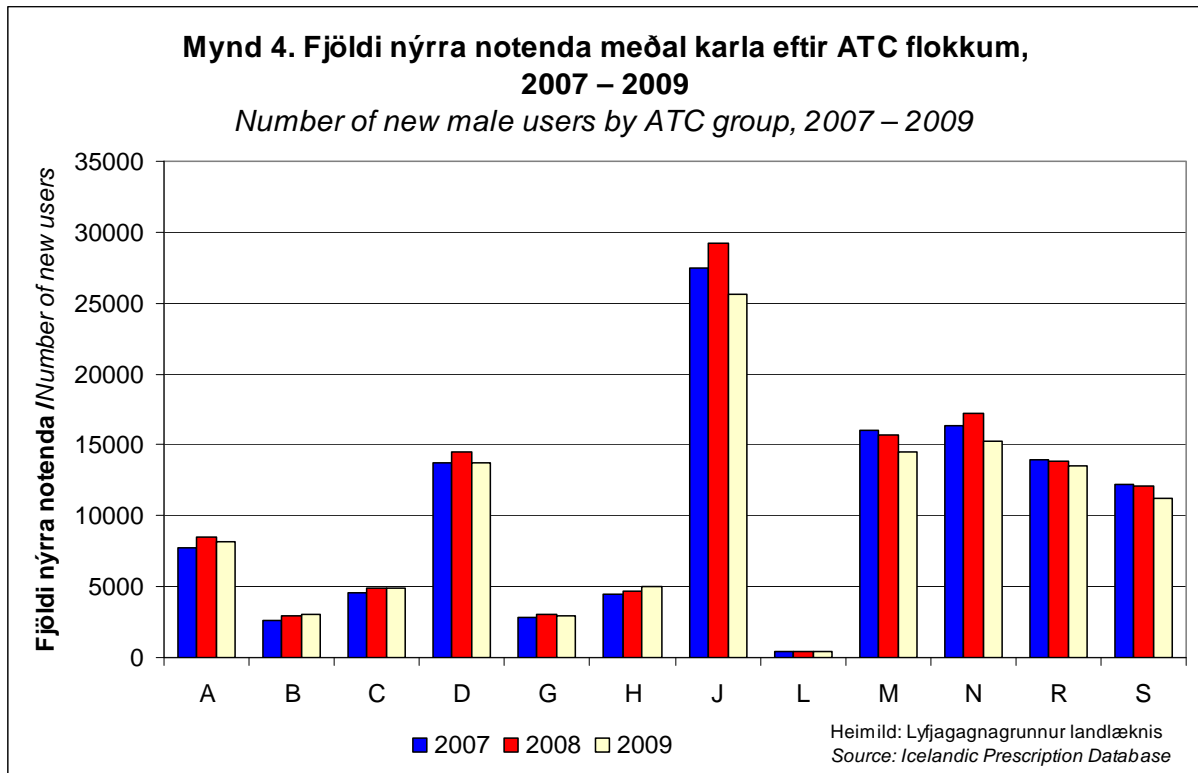
ATC	Flokkur/Group	Fjöldi ávísana/number of prescriptions		% breyting/change	Fjöldi notenda/number of users		% breyting/change
		2008	2009		2008	2009	
A	Meltingarfæra- og efnaskiptalyf	244970	238905	-2,5%	51402	51741	0,7%
B	Blóðlyf	81125	90679	11,8%	18017	20000	11,0%
C	Hjarta- og æðasjúkdómalyf	505217	542776	7,4%	61857	65005	5,1%
D	Húðlyf	96485	92317	-4,3%	52072	50045	-3,9%
G	Þvagfæralyf, kvensjúkdómalyf og ky	182508	179377	-1,7%	56091	55309	-1,4%
H	Hormónalyf, önnur en kynhormónar	73868	77604	5,1%	25544	26531	3,9%
J	Sýkingalyf	248978	223055	-10,4%	124421	113261	-9,0%
L	Æxlishefjandi lyf og lyf til ónæmiste	13430	14439	7,5%	4046	4367	7,9%
M	Vöðvasjúkdóma- og beinagrindarlyf	157010	150905	-3,9%	66275	63041	-4,9%
N	Tauga- og geðlyf	963836	946357	-1,8%	105058	102818	-2,1%
R	Öndunarfæralyf	154167	155331	0,8%	61970	61689	-0,5%
S	Augn- og eyrnalyf	80847	78888	-2,4%	40465	38578	-4,7%

Heimild: Lyfjagagngrunnur landlæknis

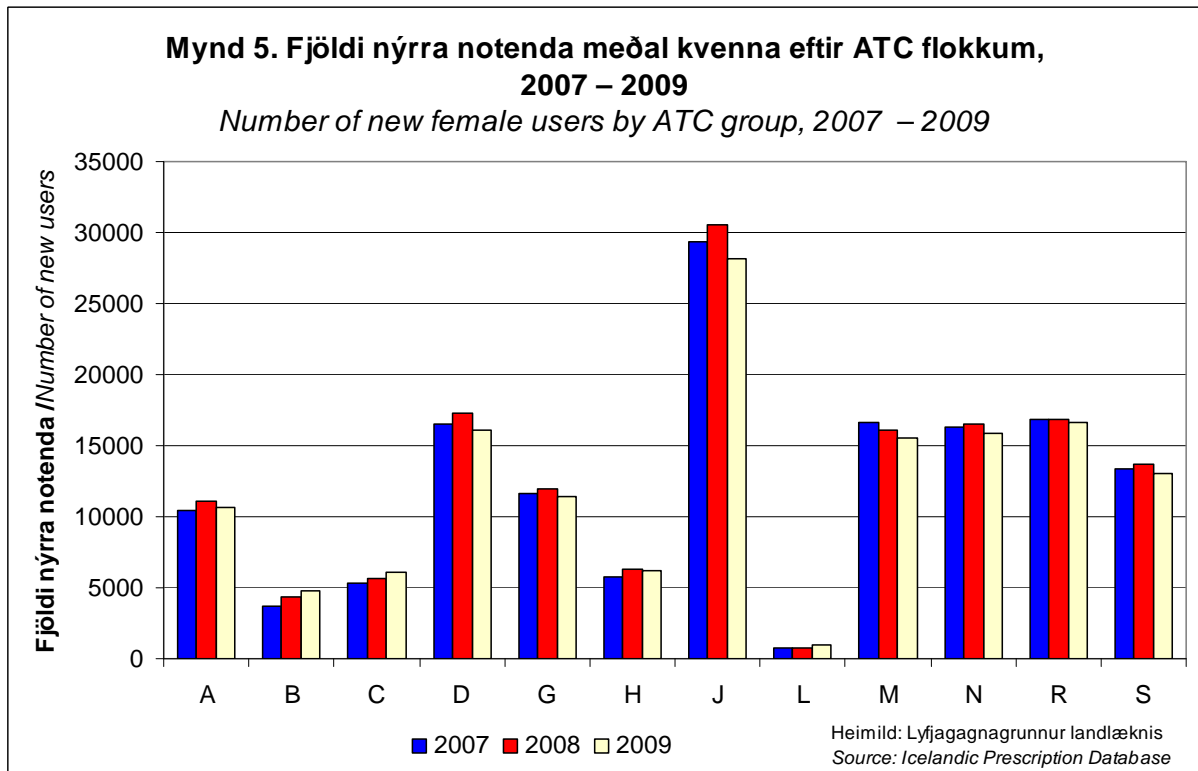
Source: Icelandic Prescription Database

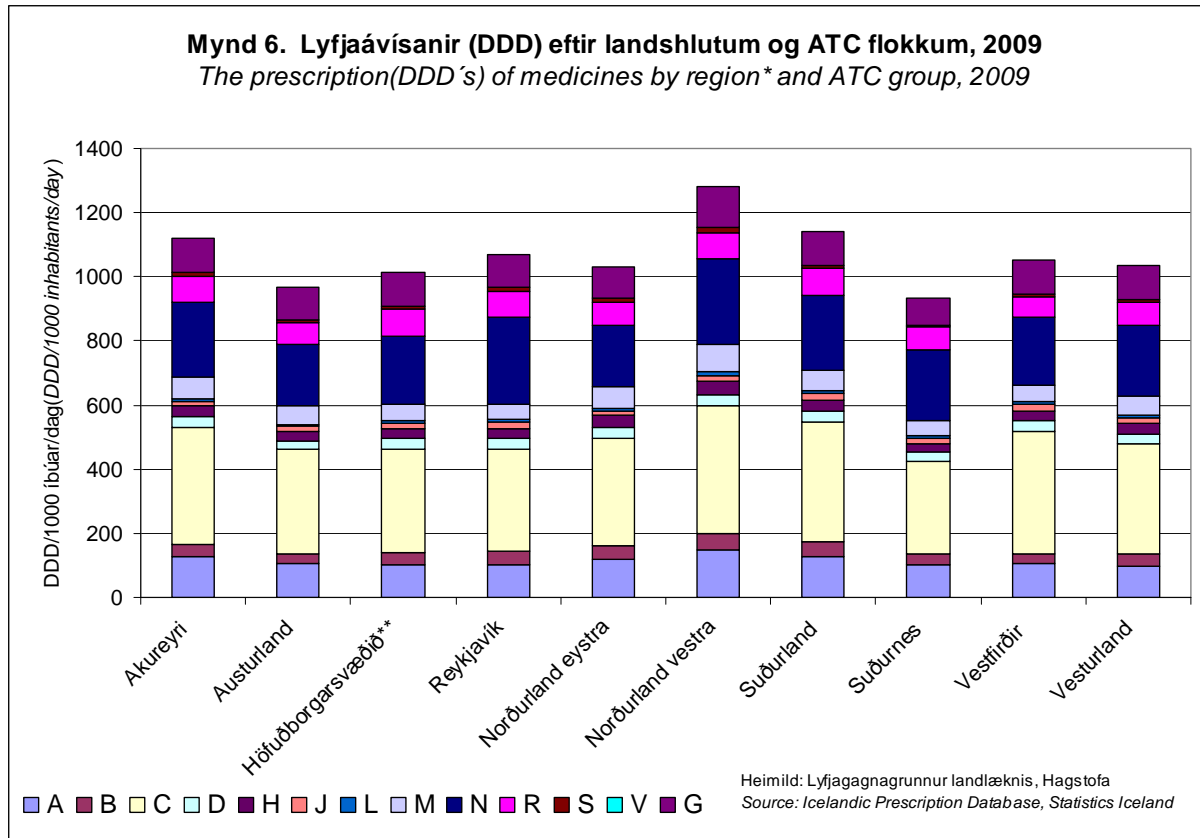

Nýr notandi: Sá sem fékk ekki ávísað lyfi úr tilteknum lyfjahóp árið áður.
 New user: Those who did not receive a prescription from a certain medicine group the year before.

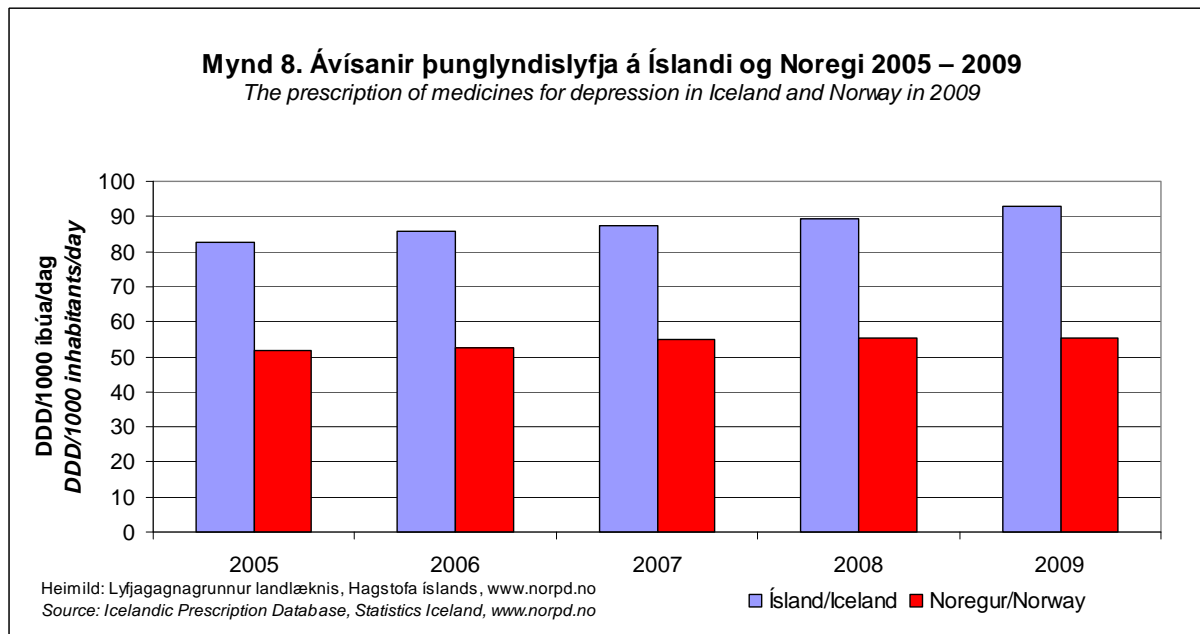
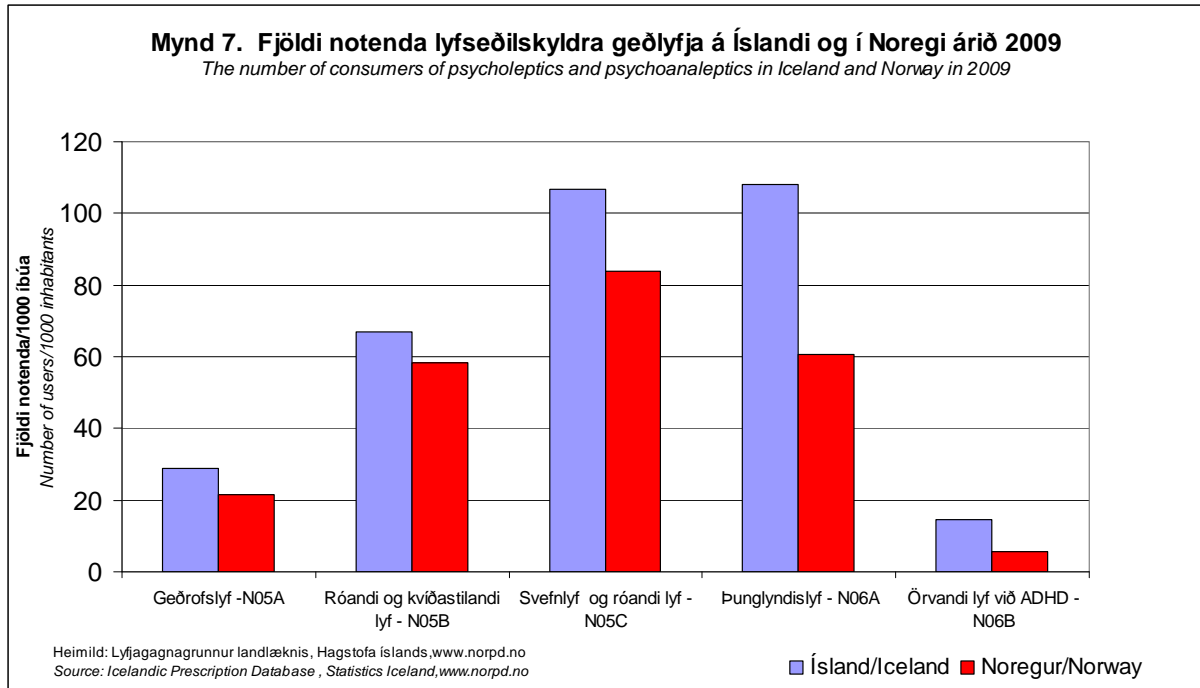
* Geographical regions: Akureyri, East, Capital region, Reykjavík, Northeast, Northwest, South, Southwest, Westfjords, West.

** Höfuðborgarsvæðið (Capital region): Kópavogur, Seltjarnarnes, Garðabær, Hafnarfjörður, Kjósarsýsla, Seltjarnarneshreppur, Garðahreppur, Bessastaðahreppur, Mosfellsbær, Kjalarneshreppur, Kjósarhreppur.

Tafla 3. Lyfjanotkun (DDD/1000 íbúa/dag) eftir ATC lyfjaflokkum á Íslandi og í Noregi árið 2009
Medicine consumption (DDD/1000 inhabitants/day) by ATC-group in Iceland and Norway, 2009

		DDD/1000/dag(Day)					
		Ísland/Iceland			Noregur/Norway		
ATC	Heiti	Sala	Ávísað	Hlutfall	Sala	Ávísað	Hlutfall
		Sale	Prescribed	Ratio	Sale	Prescribed	Ratio
A	Meltingarfæra- og efnaskiptalyf	135,9	108,0	79,5%	266,6	119,1	44,7%
B	Blóðlyf	103,2	45,2	43,8%	122,5	113,1	92,3%
C	Hjarta-og æðasjúkdómalyf	370,0	338,2	91,4%	398,2	390,0	97,9%
D	Húðlyf	77,8	34,9	44,8%	-	1,8	-
G	Þvagfærallyf, kvensjúkdómalyf og kynhormónar	122,4	112,7	92,1%	95,9	88,5	92,4%
H	Hormónalyf, önnur en kynhormónar	31,6	32,0	101,4%	42,5	36,0	84,7%
J	Sýkingalyf	23,1	19,2	83,2%	22,7	16,8	73,9%
L	Æxlishefjandi lyf og lyf til ónæmistemprunar	11,6	8,3	71,8%	14,7	13,0	-
M	Vöðvasjúkdóma- og beinagrindarlyf	83,7	55,3	66,1%	59,0	45,0	76,3%
N	Tauga- og geðlyf	319,3	259,1	81,1%	224,1	185,3	82,7%
R	Öndunarfærallyf	109,1	81,2	74,4%	182,1	134,3	73,7%
S	Augn-og eyrnalyf	10,5	9,8	92,8%	19,9	18,6	93,7%
V	Ýmis lyf	0,1	0,1	105,9%	-	0,1	-

Skýringar: Sala = sölutölur í heild (stofnanir og lyfsölustaðir), Ávísað = tölur úr lyfjagagnagrunni hvers lands, Hlutfall(%) = ávísað/sala
 Sale=total sales data (pharmaceuticals in hospitals and prescribed pharmaceuticals), Prescribed=data from drug registers of each country, ratio (%)=prescribed/sale
 Heimild: Lyfjagagnagrunnur landlæknis, Hagstofa Íslands, <http://www.reseptregisteret.no>, <http://www.legemiddelforbruk.no>
 Source: Icelandic Prescription Database, Statistics Iceland, <http://www.reseptregisteret.no>, <http://www.legemiddelforbruk.no>

Niðurlag

Heildarfjöldi ávísana á Íslandi árið 2009 breyttist lítið frá árinu 2008 en töluverðar sveiflur voru innan einstakra lyfjaflokka (tafla 2). Fjöldi notenda jókst mest (11%) í flokki blóðlyfja en fækkaði mest í flokki sýkingalyfja (9%) og er hugsanleg skýring á því hátt verðlag og greiðsluþátttaka Sjúkratrygginga Íslands. Það er hins vegar eftirtektarvert að aukning dagskammta var 2,26% enda þótt fjöldi notenda minnkaði um 0,24%. Fækkun notenda skýrist að hluta til af því að í fyrsta skipti í mörg ár fækkaði landsmönnum á milli ára. Aðrir þættir hafa einnig áhrif eins og breyting á aldurssamsetningu þjóðarinnar, en á mynd 1 sést hvernig lyfjaávísunum fjölga með hækkandi aldri. Hafa ber í huga að hlutfall ávísana virðist lækka í elstu aldurshópnum vegna þess að lyfjanotkun þeirra sem fara inn á dvalar- eða hjúkrunarheimili fyrir aldraða kemur ekki fram í lyfjagagnagrunni landlæknis yfir ávísuð lyf.

Flestir þeirra sem fengu ávísað lyfjum, fengu lyf í flokki sýkingalyfja en mestur fjöldi dagskammta var í flokkum hjarta- og æðasjúkdómalyfja og geðlyfja (myndir 2 og 3).

Í samanburði milli Íslands og Noregs kemur í ljós að á Íslandi er hlutfall ávísaðra lyfja af heildinni með öðru sniði en í Noregi. Reyndar er erfitt að bera saman lyfjaflokka í heild þar sem munur er á því hvaða lyf eru ávísanaskyld í löndunum tveimur. Mestur er munurinn í flokki meltingarfæra- og efnaskiptalyfja, en í Noregi eru til dæmis lyf við tannátu (natríumfluoríð) og C-vítamín hluti af þessum flokki. Talsvert hefur verið rætt um mikla þunglyndislyfjanotkun hér á landi, en fram kemur í skýrslu OECD að árið 2007 hafi notkun þeirra lyfja verið mest á Íslandi af öllum OECD-ríkjunum. Notkunin í Noregi var þá líka ofarlega, en fram kemur á mynd 8 að ávísanir þunglyndislyfja hafi lítið breyst á Íslandi og í Noregi undanfarin ár.

Heimildir:

Lyfjagagnagrunnur landlæknis

<http://www.legemiddelforbruk.no>

<http://hagstofa.is>

<http://lyfjastofnun.is>

<http://www.reseptregisteret.no>